

úvodník

MÁ ROZVOJ PSYCHIATRICKÉ PÉČE V ČR ŠANCI?

Systémy psychiatrické péče mají na celém světě standardně složku primární, komunitní, ambulantní, akutní, následnou, dlouhodobou a sociální péči. Liší se v tom směru, kolik je společnost ochotna do tohoto sektoru investovat peněz a jaký je poměr mezi těmito složkami. V ČR je dlouhodobě psychiatrická péče ve srovnání s tradičními evropskými zeměmi výrazně podfinancována. Přes určité pokroky v posledních letech je procento zdravotního rozpočtu proudící do psychiatrické péče nižší než 4 %, zatímco v zemích EU se pohybuje mezi 6 a 18 %. Nižší procenta jsem našel mezi zeměmi OECD jen u Korey. V posledních letech se relativně dobře rozvíjela ambulantní péče a i praktičtí lékaři jsou častěji připraveni a ochotni se starat o lidi trpící duševní poruchou, především depresemi a neurotickými obtížemi. Přes veškeré snahy mnoha propagátorů komunitní péče tento přístup zatím v ČR nebyl rozvinut ani systematizován. Akutní nemocniční péče je zásadně nedostatečná a ta oddělení, jež existují, často neplní komplexně svoje poslání, kterým je péče o celé spektrum duševně nemocných. Nejvíce ústavní péče se odehrává v psychiatrických léčebnách, které mají problémy s dostupností, technických zázemím i personálním vybavením, především s dostatkem lékařů. Ti se snaží především vstupovat do zprivatizované ambulantní sféry nebo odcházejí pracovat do zahraničí. V léčebnách se přitom odehrává většina lůžkové péče jak akutní, tak následné, dlouhodobé a též sociální. Tento stav neodpovídá představám většiny odborníků jak tuzemských, tak zahraničních, kteří ČR často kritizují. Na posledním zasedání OECD byla prezentována předběžná data několika ekonomických modelů, která zařazují naši zemi mezi ty s nejnižší „efektivitou“ systému.

Od 90. let 20. století Psychiatrická společnost ČLS JEP pracovává koncepci rozvoje oboru, kterou předkládá jak správním orgánům, tak plátcům, kteří o ni však nejevili žádný nebo jeví jen formální zájem. Nastavení finančních toků tuto strukturu na dlouhá léta petrifikovalo.

V současné se však zdá, že několik okolností může přispět k tomu, aby se tato situace zásadním způsobem změnila. Význačné zahraniční instituce (např. Evropská komise, OECD, WHO) doporučují vedení našeho státu, aby se zaměřilo na problematiku osob trpících duševní poruchou a péči o ně, protože oblast neuropsychiatrických onemocnění představuje v první polovině 21. století největší společensko-ekonomickou zátěž lidstva. Transformace psychiatrické péče se má stát jednou z priorit při plánování čerpání Evropských strukturálních fondů od roku 2014. Investice více miliard do našeho sektoru by mohla zásadním způsobem zlepšit jeho kvalitu. Též nově otvírané „Norské fondy“ (2012/3) nám mohou pomoci při kvalitní přípravě těchto zásadních změn. V tomto roce zdravotní pojišťovny vypověděly smlouvy všem lůžkovým zařízením a připravují nové smlouvy od roku 2013. Seznam výkonů byl otevřen k revizi. V roce 2012 se v ČR kromě národní konference ve Špindlerově Mlýně odehrály nebo odehrají dvě špičkové mezinárodní konference – kongres Evropské psychiatrické společnosti v březnu a Mezinárodní konference Světové psychiatrické společnosti v říjnu v Praze. Psychiatrická společnost má vypracovanou revizi Koncepce oboru, která je podporována i pacientskými a příbuzenskými organizacemi.

Jednotlivé součásti psychiatrické péče v ČR se jistě budou snažit prosadit své zájmy, avšak pakliže se dokážeme dohodnout na zásadních věcech, budeme schopni naši problematiku dostat do médií, konstruktivně o ní informovat jak naše rozhodující politické struktury, tak plátce, můžeme nastartovat transformaci, která by nás dostala do 21. století. Výbor Psychiatrické společnosti se bude snažit být katalyzátorem těchto změn, ale také institucí, která bude hledat kompromisy

a konsensuální postupy, což jistě nebude jednoduché. Snažíme se dohodnout takové akce, jako jsou výjezdní schůze zdravotního výboru v některém z psychiatrických zařízení, parlamentní seminář pod záštitou vedení Parlamentu ČR, osobní jednání s vedením MZ, VZP i SZP, speciální sympozium na sjezdu ve Špindlerově Mlýně, propagační akce v rámci Světového dne duševního zdraví 10. října, týdnů duševního zdraví, tiskových konferencí u příležitosti Světové konference v Praze. Chtěl bych vyzvat všechny naše členy, aby se do těchto projektů v co nejširší míře zapojili a přispěli tak k příznivému vývoji našeho oboru.

Nemusíme být úspěšní, může dojít k sebevražednému souboji jednotlivých zájmových skupin, může se zásadně změnit politická nebo ekonomická situace v našem státě, může dojít k rozpadu EU. Máme ale před sebou šanci, která zde za posledních 30 let nebyla.

*prof. MUDr. Jiří Raboch, DrSc.
předseda Psychiatrické společnosti ČLS JEP*